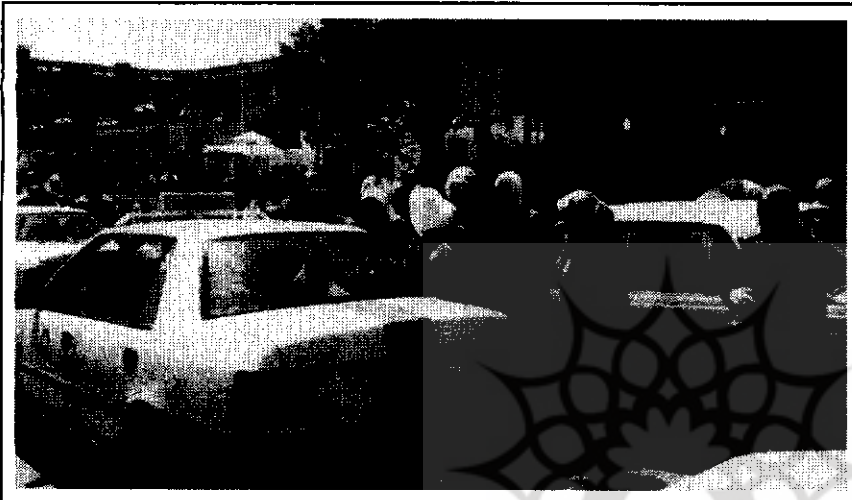

یک رؤیای کاذب!

جانشینی درآمد گردشگری به جای درآمد نفت!

نوشته ویدا صارمی

سال‌هاست که هرازگاهی این فکر مطرح می‌شود که باید جایگزینی برای درآمد نفت ایجاد شود. کمی به سالهای پیش نظر می‌افکنیم؛ آقای... استاندار خوزستان در اوایل دهه‌ی ۱۳۵۰، طسی یک رپرتاژ آگهی چند صفحه‌ای در روزنامه‌های کثیرالانتشار با بهره‌گیری از چهار عمل اصلی، نشان داد که تنها با یونجه‌کاری در استان خوزستان، می‌توان درآمدی بیشتر از درآمد نفت به دست آورد!

در این سالها هم که خزانه دولت تهی شده و به اصطلاح کفگیر به ته دیگ خورده و هیچ امیدی هم به افزایش درآمد از طریق صدور نفت نیست، دوباره از هر سو، اندیشه‌های خردمندانه‌ای از دست‌اندرکاران برای جایگزینی درآمد نفت تراوش می‌کند.

از میان راههای پیشنهادی که هر روز در جراید و وسایل ارتباط جمعی مطرح می‌شود، به نظر مقام‌های مسوول یکی از آسان‌ترین و سهل‌الوصول‌ترین آن‌ها، مسأله‌ی گردشگری یا به عبارتی توسعه صنعت توریسم در کشور است. کارشناسان مربوطه، با بهره‌گیری از چهار عمل اصلی، دورنمای بسیار زیبایی را از جایگزین کردن درآمد توریسم به جای نفت، ترسیم می‌کنند.

در این نوشتار سعی براین است با بهره‌گیری از چهار عمل اصلی، واقعیت‌ها را از پشت پرده این گفتارهای شیرین و «حلول‌الوا» گفتن‌ها درباره جانشین کردن درآمد نفت با درآمد توریسم، آشکار کنیم.

«گردشگر» برپایه‌ی تعریف سازمان جهانی توریسم (World Tourism Organization "WTO") عبارت است از هر بیگانه‌ای که از مرز کشوری وارد و حداقل ۲۴ ساعت در آن کشور اقامت کند. مسافران گذری (عبوری) و

جهانگردپذیری ایران در سال‌های اخیر در یک دوره کوتاه رونقی نسبی یافت. پس از فروپاشی شوروی، تشکیل کشورهای مستقل در شمال کشورمان و بازشدن مرزهای شمالی، گروه کثیری از مردم این کشورها بیشتر با هدف خرید به ایران مسافرت می‌کردند و همین امر برای مدتی، هم سبب رونق یازرگانی و هم موجب افزایش درآمد حاصل از توریسم شد. اما این موقعیت دیری نپایید و به دلیل سیاست‌های غلط، سیل مسافران کشورهای آسیای میانه به کشورمان یکباره قطع شد. عکس چند خانم اهل جمهوری آذربایجان را در سبزه میدان نشان می‌دهد.

کارگران خارجی در این رده به حساب نمی‌آیند. البته باید توجه داشت در کشورهایی که بیگانگان برای ورود نیاز به روادید (ویزا) ندارند، تعداد گردشگران از طریق آمارگیری نمونه و یا آمار اقامت در هتل‌ها و میهمان‌خانه‌ها، برآورد می‌شود، لذا این ارقام نمی‌تواند صد در صد دقیق باشد.

درآمدهای حاصل از گردشگری نیز بیشتر برپایه برآورد است. اما در سطح جهانی از این ارقام و آمار می‌توان به عنوان پایه مقایسه‌ی مناسبی میان کشورها، استفاده کرد. مجموع گردشگران جهان در سال ۱۹۹۴ از سوی سازمان جهانی توریسم (WTO) برابر با ۵۳۷ میلیون نفر برآورد شده است. این رقم در سال ۱۹۹۶، به ۵۷۵ میلیون نفر افزایش یافته است. درآمد از محل گردشگری در سال ۱۹۹۲ از

میلادی کمابیش ۳۰۶ میلیارد دلار برآورد شده که در سال ۱۹۹۶ این رقم به ۳۸۰ میلیارد دلار رسیده است. گردشگری یکی از مهمترین رشته‌های خدمات در جهان است. به طوری که میانگین درآمد این رشته ۱۲-۱۱ درصد تولید ناویژه داخلی جهان را تشکیل می‌دهد. تعداد شاغلان وابسته به گردشگری برپایه برآورد سازمان همکاری اقتصادی برای توسعه (OECD) حدود ۲۰۰ میلیون نفر (کمابیش ۱۲ درصد همه مشاغل جهان) را دربرمی‌گیرد. جدول شماره یک تعداد گردشگران را برپایه ورود به کشورهای عمده‌ی توریستی و نیز درآمد از محل گردشگری و هزینه‌های سرانه توریست را در سال ۱۹۹۴ نشان می‌دهد.

هتل‌های بی‌ستاره، یک ستاره و حتی دو ستاره، رده‌بندی شده‌اند قابل سکونت و زیست، به ویژه از نظر تسهیلات بهداشتی (گرمابه و توالی)، نیستند. با توجه به مسایل بالا، توان کشور را از نظر پذیرش گردشگران خارجی، می‌توان با توجه به تسهیلات اقامتی موجود سرانگشتی محاسبه کرد: مجموع تخت مهمان‌خانه‌های ۳،۴۵ و ۲ ستاره کشور برابر با ۳۱۷۷۵ تخت، است. هرگاه میانگین توقف یک گردشگر خارجی را در کشور، هفت روز در نظر بگیریم، در آن صورت توان پذیرش جهانگرد برابر با ۱،۶۵۲،۳۰۰ نفر در سال است. این در صورتی است که قدغن شود که هیچ ایرانی در داخل کشور مسافرت نکند و اگر به مسافرت رفت، در مهمان‌خانه‌های ۵-۲ ستاره اقامت کند - که این امری ناشدنی است.

حال هرگاه فرض کنیم که یک چهارم از تخت‌های مزبور، در مجموع می‌تواند در اختیار

مهمان‌خانه‌ها، نشان می‌دهد.

رتبه (ستاره)	تعداد مهمان‌خانه	تعداد تخت
۵	۹	۴۸۴۱
۴	۱۶	۳۹۶۹
۳	۵۵	۹۲۵۹
۲	۱۸۳	۱۳۷۰۶
۱	۱۸۸	۹۸۸۳
درجه‌بندی نشده	۷۰	۷۲۲۱
جمع	۵۲۱	۴۸۸۷۹

مأخذ: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

جدول شماره یک

کشور	گردشگر (میلیون نفر)	درآمد از گردشگری (میلیارد دلار)	هزینه سرانه (دلار)
اسپانیا	۶۱/۴	۲۱/۵	۳۵۰
فرانسه	۶۱/۳	۲۴/۸	۴۰۵
ایتالیا	۵۱/۸	۲۳/۸	۴۵۸
ایالات متحده آمریکا	۴۵/۵	۶۰/۴	۱۳۳۰
مجارستان	۲۱/۴	۱/۵	۷۰
انگلستان	۲۱/۰	۱۵/۱	۷۱۷
اتریش	۱۸/۱	۱۳/۲	۷۲۷
لهستان	۱۷/۵	۴/۶	۲۶۳
مکزیک	۱۷/۰	۶/۲	۳۶۵
کانادا	۱۶/۰	۶/۳	۳۹۵
آلمان	۱۴/۴	۱۰/۸	۷۵۵
سوئیس	۱۲/۴	۷/۴	۵۹۲
جمهوری چک	۱۱/۶	۱/۶	۱۴۰
یونان	۱۰/۷	۳/۹	۳۶۰
هنگ کنگ	۹/۳	۸/۱	۸۷۱
پرتغال	۹/۱	۳/۸	۴۱۲
مالزی	۷/۲	۲/۱	۲۹۶
سنگاپور	۶/۹	۶/۰	۹۰۳
ترکیه	۶/۷	۴/۴	۶۵۳
تایلند	۶/۲	۵/۴	۸۷۳
هند	۵/۸	۴/۷	۸۱۴

* - رقم‌ها سرراست شده‌اند.

مأخذ: سازمان جهانی توریسم World Tourism Organisation

از میان قاره‌ها و منطقه‌های جهانی، اروپا در سال ۱۹۹۶، در بالای جدول کشورهای گردشگری جهان قرار داشت. تعداد گردشگران این قاره بالغ بر ۳۲۵ میلیون نفر و درآمد قاره اروپا از محل گردشگری (توریسم) در همان سال، کمابیش ۱۷۶ میلیارد دلار بوده است.

در سال ۱۹۹۶ هم چنان، حدود ۷۵ درصد کل گردشگران جهان، از کشورهای صنعتی غرب، و حدود پنجاه درصد درآمد توریستی جهان مربوط به قاره‌ی اروپا بوده است. از سوی دیگر باید توجه داشت که بیشترین سهم گردشگری در آسیا مربوط به جنوب شرقی آسیا یعنی کشورهای: تایلند، مالزی، هنگ‌کنگ و سنگاپور است. جدول زیر سهم قاره‌ها و مناطق مهم جهان را از کل گردشگری جهانی در سال ۱۹۹۶ نشان می‌دهد.

قاره	تعداد (میلیون نفر)	درآمد (میلیارد دلار)
اروپا	۳۳۵	۱۷۶
آمریکای شمالی (به اضافه آمریکای مرکزی)	۱۰۱	۹۳
آسیا	۱۰۲	۷۱

مأخذ: سازمان جهانی توریسم World Tourism Organisation

با آگاهی بر ابعاد مساله جهانگردی در جهان، نگاهی می‌افکنیم بر امکانات و مشکلات صنعت گردشگری در ایران.

الف - امکانات گردشگری کشور

مجموع امکانات پذیرایی کشور از نظر اقامت در سال ۱۳۷۵، برابر با ۴۸۸۷۹ تخت بوده است. باید توجه داشت که بیش از هفت هزار تخت از مجموع تخت‌های بالا، به عنوان درجه‌بندی نشده، رده‌بندی شده است. این نکته درخور توجه است که گرچه رده‌بندی مهمان‌خانه‌های کشور از نظر ظاهری، مانند رده‌بندی جهانی است، اما استانداردهای ایران، از استانداردهای جهانی به مراتب پایین‌تر قرار دارد. به طوری که مهمان‌خانه‌های پنج ستاره کشور در مقیاس بین‌المللی، شاید به عنوان سه ستاره، رده‌بندی شوند. جدول زیر، تعداد مهمان‌خانه و تخت‌های کشور را در سال ۱۳۷۵ برپایه رده‌بندی

مجموع اتاق‌های مهمان‌خانه‌های کشور در سال ۱۳۷۵ برابر با ۲۳۸۹۷ واحد و میانگین تخت در هر اتاق، برابر با ۲/۱ تخت، بوده است که خود نمایانگر فزونی اتاق‌های با بیش از ۲ تخت (یعنی مسافرخانه‌ها) است.

ب - کمبود ۱۲۰ هزار تخت

با وجود ایرادهایی که به رده‌بندی مهمان‌خانه‌های کشور از نظر استاندارد جهانی وارد است، باید توجه داشت که مراکزی که به نام

جهانگردان خارجی قرار گیرند، در آن صورت توان پذیرایی کشور در سال حدود ۴۰۰ هزار توریست خواهد بود. برای رسیدن به حد کشوری مانند ترکیه که در سال ۱۹۹۴، پذیرای ۶,۶۷۶,۰۰۰ نفر جهانگرد بوده است (با فرض‌های بالا)، لازم است که ۱۲۸۳۸۵ تخت با استانداردهای جهانی، تنها برای گردشگران خارجی داشته باشیم. درحالی که ما در حال حاضر می‌توانیم کمابیش ۸۰۰۰ تخت با استانداردهای موجود در رده‌های ۵-۲ ستاره در اختیار گردشگران خارجی قرار دهیم. به این ترتیب نیاز کشور برای رسیدن به حد کشوری مانند ترکیه که در سال ۱۳۵۵ از نظر جلب توریست بسیار عقب‌تر از ایران بود، می‌بایست ۱۲۰ هزار تخت با استانداردهای جهانی ایجاد شود.

باید به این نکته توجه داشته باشیم که این میزان کمابیش ۱۶ برابر تخت‌های موجود در رده‌بندی‌های ذکر شده، است. حال اگر میانگین سرمایه‌گذاری لازم برای هر تخت را ۱۰۰ میلیون ریال در نظر بگیریم (تخت‌هایی با استانداردهای ۱ تا ۲ ستاره)، در آن صورت سرمایه‌گذاری موردنیاز بالغ بر ۱۲ تریلیون ریال (۱۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) سرمایه‌گذاری لازم است. هرگاه از منابع غیب این میزان سرمایه تامین شود، زمان درازی برای این کار لازم است. برپایه آمار موجود، در عرض دهسال (در همه رده‌ها) تنها ۱۵۴۷۰ تخت در کشور ایجاد شده می‌شود که سالانه حدود ۱۵۴۷ تخت؛ البته هرگاه رقم سالانه ۱۵۴۷ تخت را با ۱۲۸۳۸۵ تخت موردنظر، مقایسه کنیم، در آن صورت می‌توانیم تصور کنیم که رویای جانشین کردن «صنعت توریسم به جای نفت»، فقط یک رویای کاذب است.

شایان ذکر است تاکنون اقدام شایسته‌ای برای بازسازی تعدادی از هتل‌ها و مهمانسراها که در طول جنگ تحمیلی ناگزیر از آن‌ها برای اسکان آوارگان جنگی استفاده می‌شد، به عمل نیامده است.

ب- مشکلات صنعت جهانگردی در کشور
در حال حاضر ایران از نظر درآمد حاصل از توریسم با ۲۶۰ میلیون دلار درآمد اعلام شده از

برای تأمین حداقل تخت موردنیاز که بتواند ما را از حیث جهانگردپذیری همپای کشوری چون ترکیه کند به ۱۲ تریلیون ریال سرمایه‌گذاری نیاز است.

سوی مقام‌های مسؤول که بی‌شک درآمد واقعی خیلی کمتر از این رقم‌هاست، در رده‌های آخر جهانی قرار دارد. بخشی از مشکلات صنعت توریسم را در ایران می‌توان در موارد زیر جستجو کرد.

- ۱- برخورد غیراصولی مأمورین ایرانی با جهانگردان خارجی، که خود داستان درازی دارد.
- ۲- ایجاد پیش‌شرط‌های مشکل برای دادن روادید به کسانی که مایل به ورود به ایران و دیدن جاذبه‌های توریستی کشور هستند.
- ۳- نبودن فضای مناسب برای سرمایه‌گذاری در زمینه توریسم. البته

سرمایه‌گذاری در زمینه توریسم از دیگر زمینه‌های سرمایه‌گذاری جدا نیست.

۴- محدودیت در زمینه خرید و فروش ارز در کشور.

۵- گرانی هزینه‌های اقامت توریست در کشور. از مسافران همه هتل‌ها و رستوران‌های مربوط قیمت‌ها را به ارز خارجی دریافت می‌کنند که این قیمت‌ها به مراتب گران‌تر از دیگر نقاط جهان است.

۶- کمبود مراکز اقامتی (مهمانسرا، هتل و میهمان‌خانه) برای جهانگردان به میزان کافی.

۷- نبودن هیچ نوع کنترل بروی قیمت‌ها و عدم نظارت بهداشتی و غذایی و... بر رستوران‌ها و مراکز مورد مراجعه جهانگردان و...

مهم‌تر از همه این که دستگاه‌های دولتی فاقد کارشناسان لازم برای تجزیه و تحلیل مساله توریسم و یافتن راه‌های لازم با وضع موجود هستند. امروزه در جهان کمبود امکانات تفکر، مخرب‌تر از کمبود «سرمایه»، است.

شرکت فرامطلق (سهامی خاص)

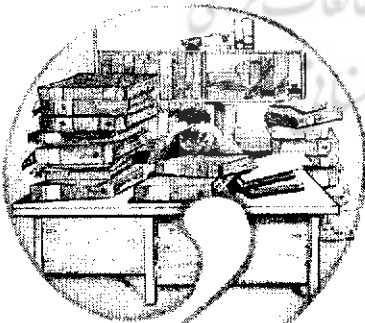
تهران ۱۴۳۸ - خیابان ولی عصر - مقابل پارک ساعی - شماره ۱۰۵/۶ - واحد ۳۰۸
تلفن: ۰۲۰ ۴۷ ۴۷ ۰۴ - فاکس: ۰۲۰ ۴۷ ۴۷ ۰۷ - E.MAIL: frotmogh@neda.net

کارآمدترین مرکز جهت ارائه:

- نرم افزارهای تصویری آرشیو، دبیرخانه و بانک، گردش مکانیک، ایجاد بانک اطلاعاتی
- نرم افزارهای تجاری خرید، فروش، انبار، کنترل حسابهای بانکی و مشتریان، حسابداری حقوق و دستمزد، اموال

لیست محصولات

- زونکن دبیرخانه
- خانه رسان
- چکبری
- زونکن آرشیو
- انوم
- جدول
- نمازه
- نقشه
- مجموعه
- حسابداری
- انبار فاس و مصرف
- انبار تولید
- پیمخوان
- حقوق و دستمزد
- اموال

صدها زونکن نه!

فقط یک

زونکن

فرامطلق